

sjónarmið

Vit prenta í dag tað seinasta Sjónarmiðið í røðini »ferðsla og ferðslutrygd«, sum vónandi hevur givið myndugleikum og fólki annars nákað at hugsa um. Tey sum hava luttið í orðaskiftinum eru: Olivur Næss, Oddváll Nattestad, Jóhann Mortensen, Atli Jensen, Niclas A. Poulsen, Rókur Dalsgaard, Bjarti Dalsgaard, Jógvan Nolsøe, Jón Rasmussen og í dag Jóannes Eidesgaard. Vit takka øllum fyri at tey vildu luttaka.

Jóannes Eidesgaard, skúla- og koyrilærari

Gordiski knúturin í ferðslusøgu Føroya

Tann reyði tráðurin í øllum teimum greinum, sum eru skrivaðar í røðini um ferðslu og ferðslutrygd er, at allir greinsskrivararnir harmast um ta ferðslustøðu, vit føroyingar eru komnir í. Sanniliga eru allar grundir fyrri tí. Ferð eftir ferð er tað fastsligið, at vit hava met í ferðsluvánlukkum, sum hava deyðan til fylgi. Í Føroyum doyggja umleið tvær ferðir so nógv fólk í ferðsluni sum í okkara grannalondum. Tað er at harmast um. Somuleiðis er tað ferð eftir ferð sligið fast, at tað einamest eru tey heilt ungu (18–25 ár), sum eru atvoldirnar til hesar syrgisøgur. Ungir bilførarar við litlari og ongari erfaring.

Vit føroyingar mugu siggja henda veruleika í eyguni, vit mugu konstatera, at so døpur er baksiðan á medaljun. Vit mugu ikki, sum tíverri alt ov nógv av okkum hava lyndi til, skúgvja henda syrgiliga veruleika til viks. Vit mugu fyrri alt í verðini ikki seta kikarin fyrri tað blinda eygað, men heldur bróta upp um akslar og fara til verka — royna at steðga hesum meinsleysa hopdrápi.

Vit mugu allir, sum hava við ferðslu at gera, tað veri seg koyrilærarar, Raðið fyrri Ferðslu-

trygd, Bileftirlitið, býarplanleggjarar, skúlar, barnagarðar, politikkarar og allir føroyingar taka lógvatøk saman, so vit fáa tamarhald á hesari óhugnaligu menning — og fáa talið á deyðsvánlukkum í ferðsluni at minka. Vit mugu allir sum ein átaka okkum hetta, hetta er okkara plikt.

Onkur av greinsskrivarunum hevur mett, at bött frálæra vil fækka um óhappini. Tað er møgult. Fyri tað fyrsta meini eg, at tað er skeiðt í slíkum sambandi at brúka orðið »óhappið«. Ti er tú so heppin, ta einki hendir. Ein undirvísing kann altíð gerast betur, men eg hugsi tó ikki, at nógv av teimum, sum fáa koyrikortið í dag, ikki vita ella hava eina hylling á, hvat er rætt ella, hvat er skeiðt í ferðsluni. Allir teir, sum koyra við kenning, vita, at tað er skeiðt. Allir teir sum koyra ov skjótt, vita, at tað er skeiðt. Teir allarflestu bilførarar, sum koyra vandað, vita, at tað er skeiðt. Teir gera tað, hoast teir vita, at tað er skeiðt. Men harvið er tó ikki sagt, at vit ikki kunna bota um frálæruna, tí tað veit eg, at vit kanna gera, og tað í stóra mun. Men niðurstøða mín er tann, at allir bilførarar, sum koyra vandað og

sum eru atvoldin til ferðsluvánlukkurnar, teir gera tað, hoast teir vita, at teir ikki áttu at gjørt tað.

Ti er spurningurin, hvi hava vit føroyingar so lætt við at bróta ferðslulógina? Høvuð hon ikki somu virðing millum manna, sum aðrar lógir. Okkara samvitska verður meira skelkað av t.d. at skjóta ein fríðaðan lunda enn at bróta ferðslulógina. Vanligt er, at hoyra fólk reypa sær av, at tey hava brotið ferðslulógina.

Samanumtikið hava vit eina mentalitetsbroyting fyrri neyðini. Eg taki fult undir við tí, sum Rókur Dalsgaard skrivaði, tá hann segði, at just her liggur okkara størsta avbjóðing — at stremba fram móti eini nýggjari siðvenjing í fólki okkara á ferðslu-økinum.

Hesa mentalitetsbroyting náa vit ikki eftir einum degi. Og tí liggur tann størsta avbjóðing hjá nútíðar føroyinginum í hesum spurninginum: Hvussu kunna vit hjálpa til, at henda mentalitetsbroyting verður framd?

Børnini eru lættast at avirka, og við teimum veksur tað komandi ættarliðið fram. Eg ivisi ikki í, at tað er gjørligt, at upala og ávirka børn

okkara, so tey fáa eina aðra og betur áskoðan um ferðsluna, men tað krevur nógv av okkum, sum eru tilkomin. Vit eru jú fyrimyndin — børnini gera jú sum vit. Skulu vit náa fram til eitt positivt úrslit mugu vit fyrst og fremst ganga undan, sum tann goða fyrimyndin. Just í hesum liggur okkara størsta uppgáva — hjá foreldrum, skúlum og fólkinum øllum.

Nýggja skulalógin hevur nøkur krevd undirvísingarevni m.a. ferðslulæru. Har eru avsettir umleið 45 tímar byttir yvir 1–9 árgang. Hetta gevur 5 tímar árliga til ferðslulæru, og tað er satt at siga ikki nógv, tá vit hugsa um, hvussu aktuelt hetta er. Vit dikja næmingarnar undir í lærugreinum, sjálvandi er tað í lagi, men hvønn einasta Guds skapta dag eru somu næmingar partur í okkara vandamiklu ferðslu. At geva okkum stundir til at læra teir um ferðslulæru, nei tað hava vit tíverri ikki tíð til. Vit seta ferðslulæruna sporadiskt í lesiætlanina — so eru okkara hendur vaskaðar, vit gjørdu tað, vit kundu.

Her í Tveroyrar skúla høvdu vit í fjør eina ferðsluviku. 1–7 árgangur høvdu í umleið 30 tímar undirvísing um

ferðslu. Vit høvdu so væl bæði teoretiska sum praktiska undirvísing. Vit høvdu gangiroyndir, sukkuroyndir, filmar um ferðslu, politikanning av sukkulunum o.m.a. Ferðsluvikan varð av okkum øllum mett at vera sera væleydnað, bæði av foreldrum, næmingum og lærarunum. Tað var hon so sanniliga eisini. Men hvussu er úrslitið í dag eitt ár aftaná. Jú, børnini koma í skúla hesar myrku vetrarmorgnarnar á sukkuluna við ongum lyktum. Tey brúka ikki endurskin, hoast vit í fjør tómdu ta føroysku goymsluna av endurskinum. Tey sukkla ella ganga, sum best ber til. Hetta er fyrri meg fullgott prógv um, at henda lærugrein krevur eitt sindur meira enn teir 5 tímarnar árliga. Niðurstøðan er tí, at skúlans partur enn liggur eftir, og tað við lit. Eitt aðalprinsipp í allari undirvísing er endurtøkan — tað verður ikki nógv endurtikið eftir 5 tímum.

Harafturat kann nevast, at tað sita nógvir lærarar runt um landið, sum ikki siggja seg førar fyrri at undirvísa í hesu lærugrein. Undirvísingartilfar eru vit just ikki yvirditkir av.

Min hugsan um Raðið fyrri Ferðslutrygd er, at hesin stovnur skal vera

ein instansur, sum stingur linjurnar fyrri arbeiðinum fyrri ferðslutrygdina út. Tað er stovnurin, sum skal geva sær tíð til at skipa fyrri fundum, útgávu av undirvísingartilfari o.o., og harvið skapa eina ávísar propaganda fyrri trygdina. Tað sær tíverri út til, at teir ikki náa stórt meira enn ta árliga lyktakanningina. Men vónandi koma teir skjótt við nýggjum inspirasjonum til okkum, sum dagliga arbeiða í ferðsluni.

Eg ivist ikki í, at allir teir stovnar, feløg, skúlar, barnagarðar, bløð, einstaklingar og Utvarp, sum vilja arbeiða fyrri trygðini í ferðsluni, eru til reiðar til tess. Ivaleyst halda vit okkum øll gera eitt fyrri trygdina positivt arbeiði. Men tað sum vit eftir minari hugsan tørva, er ein ávís stýring av hesum arbeiði. Vit hava sum kunnugt Fiskivinnuráð, Orkurað o.s.fr. — hvi ikki seta eitt rað, samansett av fólki, sum vit okkara ferðslutrygd til livs. Eitt rað, sum tað almenna setur, eitt rað, sum kann útvega tilfar og upplýsingar til eitt veruliga meningsfult arbeiði, sum kann tryggja okkum og okkara eftirkomarum nokunhunda ferðslutrygd kor í nútíðans Føroyum.

Fylgið barninum í skúla ta fyrstu tíðina og gevið tí leiðbeiningar um skulavegin.

Barnið eigur ikki at sukkla í skúla, uttan at trygdarviðurskiftini mugu halðast at vera í lagi.

Tey vaksnu eiga at bera seg fyrimyndarlaga at í ferðsluni.